

קול התורה

באלעד

העלון לשבת קודש

פרשת מקץ-חנוכה תשפ"ו

גליון מס' 1247

הדלקת נרות:

4:10

צאת השבת:

5:20

חזו"א:

5:25

ר"ת:

5:54

סוגיא מהפרשה

בפרשתינו (פרק מ"א פ' מ"ה): וייתן לו את אסנת בת פוטיפרע

נישואי יוסף לאסנת במצרים

כהן אן לאשה". ובמדרשים איתא שאסנת הייתה הבת של דינה בת יעקב ושכם בן חמור, והגיעה למצרים לאחר שבלידתה כתב יעקב על טס של זהב את כל אשר היה עם חמור בן שכם ודינה, ונתן את הטס על צווארה והשליכה בחומת מצרים ושם ישבה בתוך טנה ופוטפרע מצאה שם ולקחה לביתו. ובפרקי דר' אליעזר מובא דהמלאך רפאל הולכה למצרים.

יש דון היאך קידשה יוסף במצרים, ואין לומר דקודם מ"ת היה, דהרי בפר' ויחי נאמר (מ"ח ט'): "ויאמר יוסף אל אביו בני הם אשר נתן לי אלוקים בזה", וכתב רש"י שם: הראה לו שטר אירוסין ושטר כתובה וכו', ובשפתי חכמים הביא מהמהרש"ל שחשש שנמנע אביו מלברכם לפי שלא בני קידושין הם לכך הראהו שטר קידושין. ומבואר שקידש יוסף את אסנת כדת וכדין.

ומעתה יש להקשות איך קידשה במצרים הלא בפשטות לא היו שם עדים, וקיי"ל בקידושין (סה): דאין קידושין בלא עדים. ואמנם הפמ"ג בספרו תיבת גומה עה"ת עמד ע"כ, ותירץ דעכ"ל שהיו גרים במצרים והם שמשו כעדים בקידושין יוסף. אלא דמלבד מה דהוא חידוש שלא מצינו לו מקור בדברי חז"ל, הנה יש להקשות דכבר האריכו האחרונים לבאר דאף שמצינו גירות קודם מ"ת וכמבואר אצל אברהם ושרה מ"א ו"ז ממש בגדרי ישראל, ושאינו מדיני האבות", וא"כ שוב צ"ב היאך היו עדים ליוסף.

ונראה לתרץ דהנה כתב רש"י שהראהו שטר אירוסין, ולכאורה יש לדקדק מדוע קידשה דוקא בשטר, ונראה דעשה כן בדוקא, ומשום הקושיא הנזכרת ולפי שמצינו דאפשר דמהני בקידושין שטר בכתב ידו במקום עדים, וכדלכמן.

הנה בגיטין (ג): מיייתי מתני' דיש שלושה גיטין פסולין שאם ניסת בהם הולד כשר, וזו"א אומר דאף כשרים הם, וחד מינייהו זהו גט בכתב יד הבעל. ונחלקו הראשונים האם שם דמהני כת"י בגירושין כן מהני גם כת"י בקידושין, לדעת התוס' ביבמות (לא): וכן דעת הרא"ש (שם, סי' ז') דמהני. אבל דעת הרשב"א (שם) דלא מהני בקידושין ולפי דהרי חב לאחרני, וכדאיתא בקידושין (שם) דלא מהני קידושין בלא עדים ועל סמך הודאת בע"ד

הרה"ג רבי משה יחיאל דדון ר"מ ישיבת "אבן האזל"

כיון דחב לאחרני דע"י הקידושין היא נאסרת אכו"ע הקדש.

ויסוד מחלוקתם תליא בביאור הא דמהני כת"י בגירושין ומצינו שנחלקו הראשונים בגדר הדברים, דעת התוס' (שם, ד"ה שלשה) דכתב ידו מהני משום "דכיון שהבעל עצמו כתב אין לך חתימה גדולה מזו". אבל רש"י ביבמות (לא): ביאר דהוא מדין הודאת בע"ד כמאה עדים. ולפי"ז י"ל דאי אמרי' דכת"י ה"ז משום הודאת בע"ד אי"כ לפי"ז בקידושין לא יועיל. אבל אי נימא כסברת התוס' דאין לך חתימה גדולה מזו א"כ הו"ה י"ל בקידושין.

ולפי"ז י"ל דלהשיטות דמהני כת"י בקידושין אי"כ מתורץ הקושי' איך יוסף קידש את אסנת, ד"ל דלהכי דקדק לקדשה דוקא בשטר כיון דמהני ביה מדין כת"י ואף בלא עדים. שוב מצאתי שכן הובא לתרץ בליקוטי פירושים עה"ת מבבלי התוס'.

ואכתי י"ל דלהשיטות דלא מהני כת"י בקידושין ולפי דהוי חב לאחרני דא"כ צ"ב איך קידש יוסף בלא עדים. עוד יש להקשות, דהנה כתב בחלקת מחוקק (אה"ע ז' סי' ט"ב קס"ח) דכל מה דמהני כת"י הוא רק לדעת הרי"ף בגיטין (שם) והרמב"ם (פ"א מגירושין ה"ט) דאף דקיי"ל כר"א דעדי מסירה כרתי אבל אף עדי מסירה אבל גם עדי חתימה מהני, ולפי"ז שפיר י"ל דאין לך חתימה גדולה מזו. אבל לשיטת התוס' (שם) דס"ל דלר"א דוקא ע"מ מהני אי"כ לא שייך לומר לכל הנ"ל, ושבו צ"ב.

ולכן יש לתרץ באופן אחר דהנה ידוע מחלוקת הראשונים אי להאבות היה דין בן נח או דין ישראל, ובזכרון שמואל (ס"ה ס"ה) כתב דאף להשיטות דדין ישראל היה להם מ"מ בגדר הדינים לא נתחייבו יותר מב"ב. ולפי"ז יש לומר דאמנם נתבאר דקידושין הוי חב לאחרני, אכן כ"ז הוא רק בישראל משא"כ בבן נח.

ויסוד הדבר דהנה בסנהדרין (נז): איתא דפרשת עריות אצל בן נח אינה כאצל בן ישראל, דבב"נ האיסור הוא מצד בעולת בעל, דאצל ב"נ גדר עריות הוא דכיון דנבעלה לבעלה אי"כ מעתה רק היא דאסורה, ולא מחמת הקנין אישות. ולפי"ז יש לתרץ דכיון דיוסף היה גבי זה כן נח אי"כ נמצא דלא חשיב הקנין קידושין שלו חב לאחרני, דלא זה שגורם את החב לאחרני, אלא

דבר המערכת

רבים ראו כן תמהו, מדוע תיקנו חז"ל להודות ולהלל בהדלקת

הנרות על נס פך השמן, הרי ההדלקה אינה מביאה לידי ביטוי את נצחון המלחמה של קומץ יהודים ת"ח מאמינים, בממלכה היוונית האימפליסטית כולה. ההדלקה אינה מבטאת את הנצחון הגדול במלחמה בה נלחמו אימפריה אדירה, רבבות פלוגות מלוכדי מלחמה, רכב ופרשים. פילי ענק וטובי לוחמים, סוסים ואסטרטגיה צבאית. ולמולם? למול העוצמה היוונית המפוארת עמדו מספר בני ישיבות ובראשם יהודי ישיש, עטור בטלית ותפילין, שאין לו בעולמו אלא ד' אמות של תורה ומקדש. מנורה טהורה והשראת שכינה בישראל. והם, אותה קבוצת יהודים עיקשת ומאמינה ניצחה.

התשובה היא, מסביר מרן הגרש"ז איערבאך זצוק"ל, כי בזה אנו מבינים שהקשר המאחד בעם ישראל שונה לגמרי מהקשר שבכל העמים האחרים. אין קשר אמותי בין בני כל לאום ולאום, אלא רק המפריד ביניהם לבין שאר הלאומים האחרים, הוא זה שמקשר ביניהם. אך עם ישראל אינו כן. עם ישראל נבדל מכל העמים לא משום האחרים, אלא בכך שהם עצמם, מתוקף גודל נשמתם, הינם גבוהים ונפדרים. גזע ישראל הוא גזע קדש, תורתו תורת ד', דבוקים באמונת אומן, ארצו היא ארץ הקודש ושפתם היא שפת קודש, בה נברא העולם. לכן, מבאר הגרש"ז איערבאך זצ"ל, אנו מבינים כי שמחתנו אינה שמחת שווא, שביסודה היא שמחת הפירוד ותאווה הפירוד, אלא הצורך להיות כעם אחד מיוחד נובע רק בכדי שהאחרים לא יפריעונו בעבודת הש"ת ושכולם יוכלו לעבוד את ה' ולקדש את שמו ברבים, לכן נקבע עיקר הפרטום לזכרון הנס שנעשה בפך השמן, שהיה לצורך עבודת המקדש ועבודת הקב"ה, ולא על נס נצחון המלחמה על השליטה הפיזית בארץ ישראל, משום שתכלית הנצחון הוא כדי לעבוד את ה' בית המקדש.

והנה ידועים דברי הב"ח שבחנוכה אנו עוסקים בהלל ובהודאה, בגלל שהמלחמה הייתה על חיי הרוח והתורה, ואילו בפורים אנו מצויים במשנתה ושמתה, משום שהנס היה על הגופים, שלא הצליחו להרוג להשמיד ולאבד את כל היהודים. והנה למתבונן יראה דבר נפלא, שבחנוכה, בו היוונים רצו לעקור את התורה, יצאו למלחמה גשמית בחרב ובחנית בעוד שבפורים, בהם רצו להרוג את עם ישראל, התכנסו היהודים לצום ולזעקה, לתשובה ולהתעלות, ולא למלחמה בפועל כבחנוכה.

מורנו המרא דאתרא הגרש"ז גרוסמן שליט"א עמד על נקודה דומה בדבריו באחד ממשאות החיזוק שלו בימי החנוכה, והיא התימה מדוע אנו מדגישים ומציינים את "ועל המלחמות". בדבשלאמא ב"על התשועות" אנו מודים על נצחון המלחמה, אך מהו "ועל המלחמות"? איזה נס והצלה נעשה בעצם המלחמה? הרי עדיף שלא יהיה כלל מלחמה והיה נעשה להם נס בלי מלחמה. השיב על כך הגאב"ד מרא דאתרא שליט"א: אכן, נס גדול ועצום נעשה כאן עצם הדבר שהיה להם העוז לכמה ת"ח בודדים לצאת למלחמה נגד כל צבא יון ונגד המונינים פנימה ששלטו בעם ישראל בכל הדברים שלטון מלא ועצם הדבר שהחשמונאים הבינו והיה להם עוז ותעצומות נפש לצאת למלחמה של בודדים ומעטים, אל מול רבבות חיילי המצביאים היוונים, כדי להגיע לשלימות התורה, ולא להיות מושפעים מהם ומהמתייוונים. ח"ו. כדי שלא נצטטר לומר, או לחשוב אפילו, על "אין לנו חלק ונחלה באלוקי ישראל". האם אין זה עצמנו נס אדיר ומופלא?

חנוכה אינם ימי נצחון טריטוריאלי, אלא נצחון הרוח

על החומר הגס. מתתיהו ובניו הקדושים לא חיפשו שליטה של שטחים, לאומיות, וחבלי אדמה כענין של שליטה. פך שמן טהור חיפשו הם, קדושה והתורמות, עבודת אלוקים וכינון מלכות ה'. במלחמה ביוונים אנו רואים שדווקא ת"ח הפטורים מן המלחמה הם אלו שיצאו למלחמה, וזה דבר של פליאה, אלא משום שמלחמה זו היתה על הרוחניות ובמלחמה כזאת בכל בדורות הת"ח צועדים בראשבתפילה ותחנונים לקב"ה ובאין ברירה יוצאים במסירות נפש למלחמה, שיועדים שלה' המלחמה! נס פך השמן הוכיח שכל המלחמה היתה רוחנית כאשר לזומדי התורה אכן היה מותר לצאת למלחמה זו.

המלחמה על אורה של תורה למול חשכת יוון והמתייוונים אינה צריכה להיפסק גם בימינו אנו, אותם המתייוונים המנסים בכל דרך להילחם בלומדי התורה ובת"ח ולנסות להחדיר כי כלל הגויים בית ישראל ר"ל, לא יפחידנו, לא מעצרים ולא תקציבים יזיו את יראי ה' מהדבקות בתורה ובנותנה. יחד עם זאת, לצערנו צריך להוקיע תופעות "התייוונות" שחודרות לשולי המחנה. אלו המחזיקים בבתייהם מכשירים טמאים וכו', המכניסים שידורי הגויים והחללינים הכופרים באלוקי ישראל. וצריך להזהר לא להיות מושפעים מהם. ועלינו להילחם בתופעות פסולות אלה, וכמו שהאריכו ב"אסיפת הצלה" השנתית שהתקיימה בבני ברק בשבוע שעבר במעמד אלפי ישראל. בני התורה לא יסכימו בשופו"א להחדרת דברים ומושגים נוראיים אלו לקרב מחננו. ויש לקרב את הטועים כדי שישובו בתשובה שלמה.

אלעד חוגגת בימים אלו, יחד עם המוני בית ישראל, את ימי החנוכה. בני העיר מתכנסים באין ספור כנוסי וסעודות מצוה להודות ולהלל, לזכור כי נצחון המכבים הקדושים על היוונים נועד למגר את תופעת ה"הלשקנים תורתן". כי רק בהגבחת חילות הקדושה יכולנו להם, ליוונים ולמתייוונים הרשעים שבכל דור ודור ובכל מקום ומקום. הם רצו "להשכיחם תורתן" ואנו משיבים להם בהגברת חילים לתורה מכל הסוגים הן בלימוד התורה בעיון הן בריבוי הלימוד באופן כללי, והן באופן פרטי. הם רצו "לפשט ידם ממנום" ואנו זכינו השבוע לראות את ההיענות המרשימה של כלל תושבי עירנו למען מגבית חנוכה דהאי שנתא, של "קופת העיר אלעד", כאשר תושבי העיר נענו ובוודאי גם ימשיכו בימים שנותרו להויל מכספם להמלך המטרה החשובה של סייע למשפחות נצטרות והעלאת חיון בבתים אלו. בקופת העיר מצינים שעל אף התרומות הנכבדות עדיין אין הקומץ משביע את הארי, חקוקים לסכומים נוספים כדי להשלים את המלאכה.

ובסיים הדברים עלינו להצטער עם אחינו בני ישראל במדינת אוסרליה על האסון הגדול בתחילת השבוע, כאשר בעיצומה של התכנסות לרגל ימי החנוכה נרצחו 15 יהודים ועוד עשרות פצועים רח"ל, כשעל כן חשנו בימי החנוכה דהאי שנתא בירת שאת את האמור פזמון "מעוז צור" כי"י ארכה לנו השעה ואין קץ לימי הרעה", ועלינו להתפלל עליהם, כי כל ישראל ערבים זה לזה, ואין לנו על מי להשען לא בחו"ל ולא כאן, אלא על אבינו שבשמים ולא על אלו שרוצים לעקור את בתורה, לומדיה ומוריה רח"ל. כאשר כולנו תפילה להמשיך הפזמון "דחה אדמונו בצל צלמנו הקם לנו רועה (רועים) שבעה, במרה, אכ"ר".

שבת שלום

המשך בעמוד 3

להולדת הבן

הרב **משה הייזן** ומש' השלום וזכר יתקיים אי"ה בליל ש"ק ברח' התאנה 12

להולדת הבן-הנכד

הרב **יהודה לייזמן** ומש' וחמיו הרב **ישראל אורדמן** ומש' השלום וזכר יתקיים אי"ה בליל ש"ק בביהכ"נ 'בני הישיבות' ריב"ע 14

הרב **מנחם פרסיקו** ומש' וחמיו הרב **איתי בודל** ומש' השלום וזכר יתקיים אי"ה בליל ש"ק ברח' רבן יוחנן בן זכאי 15 (בין השעות 20:30-23:00)

הרב **אהרן שנקר** ומש' וחמיו הרב **אביגדור ארקדר** ומש' השלום וזכר יתקיים אי"ה בליל ש"ק בביהכ"נ 'בני הישיבות' ריב"ע 14

להולדת הבת

הרב **משה מליץ** ומש'

בהכנסו לנועם עול תו"מ

הרב **יחזקאל מוס** ומש' ובנם הבח' **חיים יצחק שיחי** והסבא הרב **יהושע מוס** ומש'

הרב **יהודה קופר** ומש' ובנם הבח' **דוד שיחי**

הרב **משה שוורץ** ומש' ובנם הבח' **יוסף שיחי**

באירוסי הבן

הרב **יהושע בחר** ומש' ובנם החתן **אריאל משה שיחי**

הרב **שלמה פרלמן** ומש' ובנם החתן **אברהם שיחי**

באירוסי הבת

הרב **אליהו גדסי** ומש'

בנישואי הבן

הרב **יונתן שלומוביץ** ומש' ובנם החתן **מורדכי שיחי**

בנישואי הבת

הרב **גבריאל דויד** ומש'

אורח חיים

האם מעריב שהוא תדיר הוא קודם ההדלקה או שהדלקה קודמת

לכבוד הר"ה רבי שליט"א

(א) בהמשך למכתבי מיום. לאחר שעברתי שוב על דברי המ"ב בסימן תרע"ב בס"ק א' ובה"ל שם, דנהוגים להתפלל כ"פ מעריב בזמנו לאחר צה"כ, אם לא הדליק נר חנוכה קודם צה"כ והגיע זמן צה"כ, יקדים להתפלל מעריב קודם ההדלקה, דהוא תדיר, וגם יש בה מצות ק"ש שהיא דאורייתא וכו', ע"ש בבה"ל, ועכ"פ יכן את הנרות להדלקה, שלא יעבור זמן ההדלקה שהוא עד חצי שעה אח"כ. [ולא כדברי המג"א בס"ק ה', ראה בבה"ט ס"ק ב', ובשו"ת כנה"ג שם]. והקשיתם ע"ז דהא דאמרין דתדיר קודם לאינו תדיר, הוא רק כשאינו דוחה את המצוה האחרת לגמרי, אבל כאן שהתדיר דוחה את עיקר זמן ההדלקה, שהוא תוך חצי שעה מהשקיעה או מצאת הכוכבים, בזה לכאורה לא אמרין דתדיר קודם וידחה לגמרי זמן ההדלקה, וכבר רמז ע"ז בשע"ת שם ס"ק ב' ע"ש, ובמכתבי הקודם כתבתי לתרץ. א. דאפשר דמייירי כאן לשיטת התוס' וכמו שפסק הרמ"א, דעכשיו שמדליקים בפנים אין לחוש מתי ידליק דההיכר הוא רק לבני הבית, וא"כ אינו דוחה בזה את זמן ההדלקה, ותפילת מעריב שהיא תדירה קודמת להדלקת נרות חנוכה, אבל לסוברים דצריך להדליק הנרות בחוץ וזמן הדלקה הוא מיד בתחילת הלילה, לכאורה צריך להדליק הנרות קודם תפילת מעריב, אמנם אין נראה כן בכוונת המ"ב, ע"ש מש"כ.

ועוד שיש בתפילת מעריב קריאת שמע שהוא מדאורייתא, כמש"כ במ"ב שם, וצריך להתפלל לכתחילה בתחילת הלילה, כמבואר בסימן רל"ה סעיף ג' ע"ש, [אמנם שם כתב המ"ב בס"ק כ"ו דהטעם הוא משום דזריזין מקדימים, ואם מדליק אז נרות חנוכה איב"ז הטעם של זריזין מקדימים, (שנראה כזילזול, או משום הידור מצוה, שגם זה מצוה) ויכול לאחר את תפילת מעריב].

האם יש חיוב להדליק מיד בשקיעה, ובצאת הכוכבים, או שזה הזמן שאפשר להדליק

(ב) עוד אפשר דאף לסוברים דצריך להדליק הנרות בזמן כעיקר התקנה, אפשר דתפלת מעריב שהוא תדיר דוחה זמן ההדלקה, דאין חיוב להדליק נרות חנוכה מיד בהגיע זמן ההדלקה דהיינו מיד ברגע השקיעה, אלא שזהו רק הזמן שאפשר להדליק אז נר חנוכה, אבל אין חיוב להדליק מיד בתחילת הזמן, ע"ש (מש"כ בקוונ"ט חנוכה) שהבאנו שכן דעת כמה ראשונים, והבאנו לזה כמה ראיות. אך יש ראשונים החולקים ע"ז וסוברים דזמן ההדלקה לכתחילה הוא מיד בתחילת השקיעה ואין לאחר, וא"כ לשיטתם עדיין צ"ב, דלכאורה באופן כזה אין דין תדיר דוחה את זמן המצוה של הדלקת נר חנוכה, ואולי י"ל דזמן ההדלקה מיד הוא רק למצוה ואינו מעכב בדיעבד, אף לדעת הרמב"ם והשו"ע בסעיף ב' שנראה שזה רק בדיעבד אבל הדלקה בתחילת הזמן אינו מעכב.

אם תדיר ידחה לגמרי את זמן ההדלקה

(ג) ואפשר דבאופן כזה תפילת מעריב שהיא תדיר דוחה את ההדלקה, אמנם לפעמים ע"י תפילת מעריב נדחה לגמרי זמן ההדלקה עד חצי שעה מצה"כ, ובפרט לדעת הגר"א דזמן ההדלקה הוא רק חצי שעה מתחילת השקיעה, אם ילך להתפלל מעריב בודאי שיעבור את כל זמן ההדלקה. ולכאורה עדיף שידליק קודם תפילת מעריב, ואחר זמן זה אף שחולך ומדליק כל הלילה גם לדעת השו"ע שם, וע"ש במג"א ופר"ח הביא המ"ב בס"ק י"א דמברר זמן הדלקה זה, אמנם עיין בבגדי ישע דטעם השו"ע לברך על ההדלקה כל הלילה הוא רק בצירוף שיטות הפוסקים שהביא הרמ"א, דבה"ז שמדליקים בפנים וההיכר הוא רק לבני הבית, א"צ להיזהר להדליק בזמן ע"ש, וכן נראה בפר"ח ע"ש, ועיין במ"ב ס"ק י' ושעה"צ ס"ק ט"ו דלכתחילה יש לחוש לדעה הראשונה דמדליקים רק בחצי שעה הראשונה ע"ש.

[אמנם כתבו האחרונים שאם האשה אינה בבית בזמן ההדלקה, ובמקשת שימתינו לה בהדלקה, דעת הגר"ש אלישיב זצ"ל שלא ימתין, אלא רק בתוך החצי שעה שאחר צאת הכוכבים, שאז הוא עיקר זמן ההדלקה, אבל למדליקים בזה"ז בתוך הבית, יש להמתין לאשה שתחזור הביתה, ודעת הגר"ש וואזנר זצ"ל שבכל אופן ימתין עד שאשתו תחזור, וכן ראיתי ש"כ דעת הגר"ב צ"א אבא שאול זצ"ל. וראיתי בשם הגר"ח קנייבסקי זצ"ל שהגר"ח זוננפלד זצ"ל, אף שהיה מקפיד להדליק הנרות בשקיעה, אבל כשאשתו לא הייתה בזמן ההדלקה, המתין בערך כשעה עד שחזרה, (ואולי חצי שעה מהשקיעה, ועוד חצי שעה מצאת הכוכבים שלא עבר עדיין זמן ההדלקה של 'כלתה רגל מן השוק'), והיינו דלא סבר שחייבים להדליק מיד, וצ"ב. ושמעתי מהגר"נ קרליץ זצ"ל דמי שמאחר לביתו לאחר חצי שעה, תדליק אשתו בביתו, או שיעשה שליח בזמן ההדלקה, ראה מש"כ בזה בסימן. אם אף בזמן הזה, שהזמן של תכלה

רגל מן השוק הוא הרבה יותר מאוחר, [ותלוי במקומות, ע"ש]. אם להקדים להדליק ע"י אשתו או ע"י שליח, דהא בדיעבד אפשר להדליק כל זמן שיש עוברים ושבים ברחוב, וראה מש"כ שם].

ולפי"ז לכאורה בזמנינו שמדליקים בחוץ, אינו מברך על ההדלקה של אח"כ כשכבר כלתה רגל מן השוק, ומפסיד הברכות, וגם לדעת הגר"א אין לברך אח"כ, ועיין במעשה רב שאין לברך לאחר זמן זה, וכ"כ בסידור בית יעקב שלא לברך, וא"כ אפשר דע"י שמתפלל מעריב קודם ההדלקה מפסיד את הברכות, ובאופן כזה אין תדיר דוחה וצ"ב.

פירסומא ניסא דוחה דין תדיר

(ד) עוד יש לדון דהרי פירסומא ניסא דוחה דין תדיר, עיין ברמ"א סימן תרפ"ד סעיף ב', דאם חל חתונה בשבת חנוכה מפטירין בשל חנוכה, וביאר במ"ב ס"ק ח', דאף דבעלמא המנהג בשבת שיש חתן לדחות הפטרת השבוע, ולקרות הפטרת שוש אשיש שהוא מענינא דחתן וכו', מ"מ בשבת חנוכה בין בשבת ראשון בין בשבת שני אין לדחות של חנוכה, דפירסומא ניסא עדיף מתדיר וכו', [אמנם יש לחלק קצת דא"ז חשיב תדיר כ"כ].

ועיין שם בסעיף ג' שם דאם חל ראש חודש טבת בשבת וכו' ומפסיר רני ושמחי וכו', וכתב במ"ב ס"ק י"א דהא דתדיר קודם, היינו להקדים את ראשיתו תדיר, אבל לענין לדחות לגמרי פירסומא ניסא עדיף מתדיר, ולכאורה ה"ה כאן פירסומא ניסא עדיף, וידליק קודם בזמן את נר חנוכה, וידחה את תפילת מעריב התדיר. ואף דיש לחלק, דשם אם יקרא בהפטרה של החתן או של ר"ח ידחה לגמרי ההפטרה של חנוכה, ולא יהיה פירסומא ניסא, משא"כ כאן אם יתפלל מעריב לא ידחה לגמרי הפירסומא ניסא רק חלק מהפירסום.

אמנם לפוסקים הסוברים דזמן ההדלקה הוא עיקר ואח"כ מדליקים רק בדיעבד, כמו שדייק הגר"י"ז ממשמעות הרמב"ם, ובשו"ע תרע"ב סעיף ב' שכתב שכח או היזד ולא הדליק עם שקיעת החמה מדליק והולך עד שתכלה רגל מהשוק וכו', שנראה שההדלקה בהתחלת השקיעה הוא עיקר ההדלקה, א"כ גם כאן דוחה את עיקר פירסום הנס, ובפרט אם מתארך זמן מעריב עד יותר מחצי שעה ויש לו הרבה זמן הליכה, לכאורה להרבה פוסקים נדחה כל זמן ההדלקה בברכה מדינא.

ריבוי פירסומא ניסא דוחה דין תדיר

(ה) ועיין בתוס' מסכת מגילה דף ג' א' ד"ה מבטלין כהנים מעבודתם לשמוע מקרא מגילה, והקשה בתוס' ויעשו עבודתן מיד ואח"כ יקראו המגילה לבדם, וי"ל דטוב לקרות עם הציבור דהוי טפי פירסומא ניסא, והיינו דאף משום יותר פירסום הנס נדחה דין תדיר, ולא רק כשנדחה פירסום הנס לגמרי, וא"כ לכאורה יש להדליק נר חנוכה קודם תפילת מעריב, אף שמעריב הוא תדיר, כדי שלא להפסיד את ההדלקה בזמן (וראה מש"כ במאמר הקודם).

והנה דעת הצ"ח במסכת ברכות דף כ"ח בשם הירושלמי, דתדיר קודם אף כשע"י זה נדחה לגמרי במצוה שאינו תדיר ע"ש, וכ"כ בדגול מרבה סימן רפ"ו, ובשו"ע הרב שם בקונטרס אחרון ס"ק א' ע"ש, וע"ש במ"ב ס"ק י"ג. ועיין בהגהות מהרש"ם סימן תת"ג סעיף א'.

מי שיש לו קביעות למעריב במנין מאוחר יותר

(ו) אמנם פשוט דכל הדיון לגבי מי שמתפלל תדיר מעריב בצה"כ, אבל אם אינו מתפלל עכשיו מעריב רק אח"כ, כפי שהוא לרוב בזמנינו, שאין מקפידים להתפלל מיד בצאת הכוכבים, וכ"ש כשיש לו מנין קבוע למעריב אח"כ, א"צ להקפיד להתפלל מעריב קודם ההדלקה, ולא שייך בזה תדיר ושאינו תדיר, דהרי אינו עומד להתפלל כלל עכשיו, עיין בישועות יעקב תרע"ט ס"ק א', וראה בשו"ת שאגת אריה סימן כ"ב, ותשובות והנהגות ח"ב סימן של"ח. וראה בתשובות והנהגות ח"ב סימן רמ"ח, לגבי מי שבא מאוחר למעריב וסופרים הציבור ספירה, שהחזיר"א הורה לספור ספירה עם הציבור קודם ק"ש וברכותיה, ולא חשש לדין תדיר של מעריב, [דכ"פ מתפללים מעריב קודם ספירה דמעריב תדיר, עיין בשו"ע סימן תפ"ט סעיף א', וחי"י ושו"ע הרב ס"ק ט"ז, ובה"ל שם ד"ה אחר], וכתב שם שדין ספירה בציבור אין לה מקור רק בקיצור השל"ה כתב שיש בזה ענין, ע"ש שהקשה ע"ז מדוע לא חש לדין תדיר, וצ"ע.

(ז) וראה מש"כ בשנ"א סימן פ"ב דמי שיש לו זמן קבוע לתפילת מעריב בזמן מאוחר יותר, ידליק נרות בזמן ההדלקה. ואין בזה דין תדיר ושאינו תדיר, שלא נקרא תדיר רק אם רוצה לקיים אז את המצוה, אבל אם אינו רוצה לקיים עכשיו את שתיהם, אין בזה דין תדיר קודם, ראה בשלמי מועד פרק מ"ז. ע"ש.

(ח) וראה מש"כ לענין הדלקת נרות במצואי שבת, אם יש בזה דין תדיר.

פרשת השבוע

ויגלח ויחלף שמלותיו ויבא אל פרעה (מא, יד)

ותמוה, וכי די היה ליוסף בתגלחת והחלפת בגדים? והרי בטבע העולם, כאשר אדם יושב י"ב שנים בבית האסורים, במקום שהוא מנוול ומוסתר, בוודאי זוהמתו מרובה, ואם כן לא די היה להחליף בגדיו, אלא היה צורך לרחצו ולסוכו?

זאת ועוד, הרי לא נאמר שהלבישוהו בגדים חדשים, אלא "ויחלף שמלותיו", את בגדיו שלו עצמו החליף, והרי הוא נמצא כבר י"ב שנים בבית האסורים ומנין לו בגדים להחליף?

כתב בספר **שפתי כהן** (מ'גורא הא"י ז"ל, וז"ל: "להודיעך שיוסף הצדיק לא היתה לו זוהמא בכלל לפי צדקותו. אדרבה, היה לו ריח טוב. כי לא היתה לו זוהמא, היה להם לרחצו ולסוכו, ולא זכר רק 'ויגלח ויחלף שמלותיו', אלא לפי שהירחו ריחו הטוב, לא רצו לרחצו...

"אלא שכיוון יוסף להראות נפלאות'ה' שעושה עם חסידיו. מה עשה? החליף לבוש תחתון ולא עליון ולא נתלכלכו ולא היריחו ריח של מלמולי זעה, אלא אדרבה יש להם ריח טוב, וראוי לעמוד בבגדים אלו לפני המלך."

וירא יוסף את אחיו ויכירם... ויכיר יוסף את אחיו והם לא הכירוהו (מב, נ-ח)

מדוע כפל הכתוב לומר שיוסף הכיר את אחיו ואילו הם לא הכירוהו?

בעל ה"שואל ומשיב" ב"דברי שאול" מבאר: יש שני אופנים שבהם יכול האדם להכיר את זולתו: במראה פניו ובקול דיבורו. לפיכך התירו חז"ל (גיטין כג.) לסומא להינשא, כיוון שיכול

הבעולת בעל, אבל הקנין אישות דיוסף עשה לא עשה עדיין גדר עריות גבי בן נח ולא חשיב א"כ דהקידושין שלו חשיב חב לאחריני. ולפי"ז מבואר מדוע הועיל לקידושין הכת"י אף להשיטות דכת"י הוא מדיו הודאת בע"ד.

ומעתה יש לומר דאפשר דא"צ דוקא לתיירץ דהיה זה בדקדוק מה שקידשה בשטר, דהנה בגמ' בקידושין ג"ל קפריך אמאי לא מהני הודאת בע"ד בקידושין גילף דבר דבר מממון. ומשני דלא מהני לפי דהוי הודאת בע"ד דחב לאחריני דאוסרה אעולם. ולהנ"ל א"כ י"ל דהכא יהני הודאת בע"ד ומשום דאצל ב"נ לא חשיב חב לאחריני.

נושאים בהלכה המשך מעמוד 4

ואף דקשה להעמיס כן בדברי התוס' (וכן בד' הרשב"א שם), דהקשו אמאי בעינן לכבות, שרק 'גביה ויניח' ודיו, ומוכח שכבר בקושייתם סברו דבעי' להניח הנר, ומשום היכר צריך רק להדליק, מ"מ נראה לפרש כן בדברי הר"ן שם, שכתב: "וא"ת למה מכה כיון שהנחה עושה מצוה, פי' ז"ל משום דבעי' הדלקה מוכחת שיהא נר זה לשם מצוה, וכיון שהיתה דולקת מאתמול לא מוכחא מילתא והיינו דבעי' הדלקה בתר הגבהה וגם הנחה ראשונה של נר זה למצוה". נמצא דרק בנר שדלק כבר כל השבת בעי' להיכר גדול של הדלקה והנחה מיוחדת, אלא בלא זה מהני 'שיהיה מונח', גם בלא 'מעשה הנחה'.

ד] והנה האבנ"ז הנ"ל ביאר דעת מ"ד הנחה עושה מצוה דהוי דומיא דהטבת הנרות במקדש. והנה במנחות (פח, ב) איתא דבמנורת המקדש ככתה זקוק לה, וכנראה הוא משום שההנחה הבאה מדיני ההטבה היא המצוה ולכן המצוה היא שהנר ידלק ויהיה מונח כל משך זמן שיעורו, ולהכי אם ככתה זקוק לה, דאכתי לא נשלמה מצוותה. וכנ"ל, דלהכי הדגיש השו"ע שרק א"נ דהדלקה עושה מצוה, ככתה אין זקוק לה, וכמכש"ת.

זאת חנוכה

היום השמיני של חנוכה מכונה "זאת חנוכה" והטעם: לפי שבקריאה של יום זה מסיימים את פרשת הנשיאים אשר בה נאמר (במדבר ז ד) "זאת חנוכת המזבח" (כנסת יחזקאל).

יחודו של יום זה - לפי שביום הניצחון הרי כולם היו טמאי מתים וגם המנורה שעשו בני חשמונאי נטמאה, אלא שטומאה דחזיה בציבור, אבל ביום השמיני שכבר נטהרו כולם לאחר הזאה שלישית ושביעית וגם המנורה נטהרה היה בידם לראשונה לקיים הדלקת המנורה בטוהרה גמורה על ידי כהנים טהורים במנורה טהורה (הגרש"א הליכות שלמה חנוכה פרק ששה שער הדלקה אחרות הלכה 40).

קריאת התורה - כהן ולוי קוראים ובוים השמיני נשיא (משנ"ב תרפ"ד ס"ק ד), והטעם: לפי שזה חובת היום (ערוה"ש תרפ"ב ב), וישראל קורא מהיום התשיעי (במדבר ח א - ד) עד "כן עשה את המנורה" (משנ"ב שם), והטעם: בקריאה עד סוף פרשה זו דכל חזא ענינא הוא ובהכרח לגמור כולו (ערוה"ש תרפ"ב ב).

מקור לשריפת השמן - מדרש תנחומא (נשא כט) "נר חנוכה שהותיר בה שמן ביום ראשון מוסיף עליו כל שהוא ומדליקו ביום השני. וכן בשאר הימים אבל

להכיר את אשתו ב"טביעות עינא דקלא", בשמיעת הקול.

בתחילה מספרת התורה **"וירא יוסף את אחיו ויכירם"**, במראה פניהם, אך הם לא הכירוהו - **"ויתנכר אליהם"**, היה להם כנכרי, בגלל בגדי המלכות וכתר המלכות שעליו. בהם נשתנו פניו. אך עדיין חשש יוסף פן יכירוהו אחיו בשמיעת קולו לכן - **"וידבר איתם קשות"**, הוא החל לדבר אתם ולשאל אותם מאין באו, וכאשר ראה כי הם משיבים על דבריו, מבלי להכיר את קולו, אומרת התורה: **"ויכיר יוסף את אחיו"** - גם בשמיעת קולם, אך **"והם לא הכירוהו"** אפילו את קולו לא הכירו.

ויאמר עליהם יוסף הוא אשר דוברתי אלכם לאמר מרגלים אתם (מב, יד)

וברשי"י הביא מדברי מדרש אגדה: אמר להם, ואם יאמרו לכם שלא יחזירוהו מה תעשו. אמרו, לכך באנו להרוג או להיגר. ובאמת אח"כ הגיעו אכן למצב זה, כאשר ניגש יהודה לדבר עם פרעה, ואמר לו אם ארצה אהרן ואקח את בנימין, הרי שהיו מוכנים למסור נפשם, כל אחד עבור אחיו אחר שראו צרת אביהם כי גדולה היא. וזו היתה מטרת יוסף שרצה להביא למצב שהאחים ימסרו נפשם להציל את בנימין, בזה יתכפר להם מעשה מכירת יוסף, שלא מסרו נפשם לרחם עליו בהתחננו על נפשו. ומשום כך המתין עד לאותו המאורע, ואז התגלה אליהם.

(דעת שלמה)

ונחיה ולא נמות גם אנחנו גם אתה וגם טפנו (מב, ח)

הקדימו האחים את חייהם לחיי אביהם ואת חיי אביהם לחיי ילדיהם, וכל כך למה?

הרה"ג רבי יהודה לב

מרנבי ישי' באר ישראל ומח"ס לב המועדים

ונוי סוכה אדם אינו מקצה אלא לימי החג לפי שעושים להישאר אחר החג, אבל שמן ופתילות שעשו להתבער לגמרי שנותנם בנר לגמרי מקצה אותם למצותם שאין אדם מצפה מתי יכבה הנר ואם נשתירו הרי הן אסורים שהרי הקצה אותם למצותו לגמרי ודומה לעצמי סוכה ונוי סוכה שנפלו בחג שאסורים (ב"י תרע"ד ד"ה ואיכה).

שריפה או שאפשר לבער בכל דרך - יש אומרים: שיש ענין לבעור דווקא על ידי שריפה (ספר בנין שלמה ח"ב, וכן הורה הגרי"א הובא בספר פניני חנוכה פרק ז). **והטעם:** לפי שהוא תשמיש קדוש ומשום זכר למקדש דהיינו שבנרות בית המקדש יש ענין של שריפה לנותר מהם לכן רצוי לשרוף (האשכול). ואם אי אפשר יכול לשפוך את השמן במקום שבני אדם לא ידרכו על זה (הובא בשו"ת הלכות תרע"ז יב בתורת המועדים הערה יב).

לזרוק לאשפה - יש אומרים שמותר לשפוך לתוך מעטפה או קופסה ולזרוק לאשפה (פסקי שמועות חנוכה עמוד קלה בשם הגר"ח ק"ש שליט"א).

ערב פסח יש הנוהגים: להמתין בשרפתן עד ערב פסח, שאז שורפים אותן בידך עם החמץ.

שריפת השמן יש לשרוף גם את הפתילות והשו"ע (תרע"ד) הביא רק את דין השמן.

הטעם: לפי שמעיקר הדין רק השמן נאסר ולא הפתילות ומכיון שבדרך כלל הפתילות הנשארות הם עדיין טופחות ובלעיות משארית השמן הנאסר ממילא צריכים לשרוף גם אותן עם השמן (שערי ימי חנוכה פרק ו הנאה מנורות חנוכה פרק יט).

הטעם שיש לשרוף את השמן והפתילות - לפי ששיירי השמנים והפתילות אסורים בהשתמשות [של חול] כיון שדעתו הייתה שיכלה כל השמן שבנר והקצה את כולו למצוה ולכן יש לשרוף שמן זה (מרדכי שבת פרק ב סימן רטו) ואת הפתילות (ח"י אדם כלל קנ"ד לא).

הטעם שצריך לעשות מדורה למותר השמן והפתילות מה שונה מעצי סוכה ונוי סוכה שמותר להשתמש בהם לאחר סוכות - לפי שבעצי סוכה

הותיר ביום שמיני עושה לו מדורה ושורפו בפני עצמו כיון שהוקצה למצוה אסור להשתמש ממנו. שו"ע הותר ביום השמיני מן השמן הצריך לשיעור הדלקה עושה לו מדורה ושורפו בפני עצמו שהרי הוקצה למצותו (שו"ע תרע"ד).

עצה של המשנ"ב (תרע"ב ס"ק ו) להניצל מקדושת השמן שותר בכוסיות, על ידי שאינו מקצה השמן

רק מה שצריך לשיעור חצי שעה למצותו ועל כן מותר לכבותו ולהנות ממנו.

מקור לשריפת הפתילות - טור (תרע"ד) "הנותר מן השמן והפתילות עושה לו מדורה ושורפו בפני עצמו" (כל בו סימן מד, ר"ן שבת כא, טור תרע"ז, ח"י אדם כלל קנ"ד הלכה לא קיצושו"ע קלט כ).

דברי המאירי (שבת כא, א) כן נוהגים לכנס כל הפתילות ובלילה אחרונה שורף את כולן. **הטור** (תרע"ד) וכן כתב הבית יוסף שמלבד

הם מסובבים שאריות מהסיר...

מישהו חייב לעצור את הסיבוב המלא הזה! סביב קטן, ואתה זוכה לנע גדול!

הזמנתם תורמים ומאירים... **909-0000**

בזמן חממה

סיפורי הניסים מסתובבים בכל העיר!

סובבו את מחוגי הטלפון, ובעז"ה זה יקרה גם אצלכם!

הזמנתם תורמים ומאירים... **909-0000**

בזמן חממה

נושאים בהלכה

המודר נועד לעורר את לב חמעינים בלבד ולא לפסוק חלכו למעשה

גדר וביאור הדלקה עושה מצוה והנחה עושה מצוה

א) כתב השו"ע (תרעג, ב): "הדלקה עושה מצוה. לפיכך אם כבתה קודם שעבר זמנה אינו זקוק לה". והקשו נושאי כליו מה ענין הא הדלקה עושה מצוה לדין כבתה אין זקוק לה, והט"ז נקט דלאו דווקא הוא, וע"י ביאור הגר"א ופרמ"ג. ואולם הבאר הגולה ציין לסוגיא הדלקה עושה מצוה וחז"ל דסבר דתליא זכ"ל, וצ"ע.

ונראה דלמ"ד הנחה עושה מצוה אין 'מעשה מצוה' כלל בעצם מעשה הגברא, אלא התקנה היא שהאדם יעשה 'נר דלוק ומונח'.

ואפשר לומר בננוסח מעט שונה, וכמובאר כע"ז בשו"ת בית אפרים (או"ח סי' סג), דלמ"ד הדלקה עושה מצוה הטילו את מעשה ההדלקה על הגברא, ועצם ההדלקה היא פרסום הנס, ומה שדולק אח"כ אינו מעניינו של המדליק, ולמ"ד הנחה עושה מצוה, לא סיים את חובת מצוותו בעצם ההדלקה, אולם תכלית המצוה היא שהנר הדלוק ידלק כשיעור. וכ' הבית אפרים דלפ"ז למ"ד הנחה עושה מצוה, כבתה זקוק לה.

ולפ"ז מובנים שפיר ד' השו"ע דין הדלקה עושה מצוה תליא כדן כבתה אין זקוק לה. דא"נ הדלקה עושה מצוה א"כ מעשה המצוה נעשתה בהדלקה ועי"כ סיים מצוותו, לכן אם כבתה אין זקוק לה. אבל אם הנחה עושה מצוה, אזי אף שמעשהו משוייך להגברא, מ"מ אין רגע של 'מעשה מצוה', שהמצוה היא שיפרסם הנס בנר דלוק ומונח, א"כ כל עוד הנר הדלוק והמונח כבוי, עליו להדליקו שוב, כי לא נתקיימה מצוותו, וכבתה זקוק לה.

ב) בשבת (כב, א) דנו בגמ' אי מדליקין מנר לנר משום ביזוי או אכחושי מצוה, ואמרו שם (ע"ב): "מאי הוי עלה. אמר רב הונא בריה דרב יהושע חזינא אי הדלקה עושה מצוה - מדליקין מנר לנר, ואי הנחה עושה מצוה - אין מדליקין מנר לנר". והיינו דאם הדלקה עושה מצוה, יכול להדליק מנר לנר, משום ששיניהם מצוה, אם אך הנחה עושה מצוה, עיקר המצוה אינה בהדלקה ונחשב שברגע ההדלקה עושה תשמיש של חול. והדבר צ"ב. נכון הוא שמיד ברגע ההדלקה אינו מקיים מצוה. אך רגע כמימרא לאחר מכן, בהנחה, מקיים מצוה. א"כ מדוע נחשב לביזוי מצוה? וצ"ע.

ולפמשנ"א א"ש, דלנתבאר, למ"ד הנחה עושה מצוה אין המצוה בעצם ההנחה, אלא בכך שהנר יהיה דלוק בשיעור שנקבע, שיעור חצי שעה, וכבתה זקוק לה. א"כ גם אם מניח עדיין לא מקיים מצוה. נמצא שגם אם הנר מונח דולק, עדיין לא נתקיימה מצוותו, עד שיעבור כל זמן שיעור ההדלקה. א"כ אם דליק מנר לנר נחשב שפיר לביזוי מצוה, משום שהמצוה אינה מתקיימת ברגע ההנחה וגם לא ברגע ההדלקה שמיד לאחריה, אלא רק במשך כל זמן השיעור.

ונראה שזוהי כוונת הריטב"א (כב, ב), שכתב: "וא"ת מ"מ הרי הוא [אינו] מבזה כלום בהנחה הראשונה אלא שמדליק מן הנר שלה ומאי בזוי מצוה איכא, וי"ל דכבוד הנחה בנר דלוק הוא תלוי, תדע דלמאן דאמר הנחה עושה מצוה נמי אסור להשתמש לאורה, ואי לא תיפשוט מהתם דאין הנחה עושה מצוה, אלא דאי כשמדליק ממעט כבוד הנר המונח ההוא", עכ"ל.

ג) בסוגיא דהנחה עושה מצוה (שבת כג, א) נאמר: "עשית שהיתה דולקת והולכת כל היום כולו, למוצאי שבת מכבה ומדליקה. אי אמרת בשלמא הדלקה עושה מצוה - שפיר. אלא אי אמרת הנחה עושה מצוה, האי מכבה ומדליקה? מכבה ומגביה ומניחה ומדליקה מביעי ליה", ומצינו ב' גרסאות בראשונים, האם מדליק ואז מניח או מניח ואז מדליק, והריטב"א כתב דלגריסת התוס' צריך להניח ואז להדליק, וצ"ב מהו הענין בזה, הרי בשעת ההנחה מניח נר כבוי, וכשמדליק לא מקיים המצוה למ"ד הנחה עושה מצוה. א"כ באיזה רגע התקיימה מצוותו?

וידידי הרה"ג רבי גבריאל מאיה שליט"א ביאר בזה, ובהקדם גדר אחר להדעה שהנחה עושה מצוה, והוא שהעמדת השמן והנר להדלקת הפרס"ג היא מעשה המצוה (וכעין זה דא' המביא את העצים וא' המביא את האור). ואכן בשו"ת אבני נזר (או"ח סי' תקג) ייסד דהדלקת ג"ח נתקנה דומיא דמנורה, שהי' תחילה הנחת שמן ופתילה ואחר כך הדלקה. ומ"ד הנחה עושה מצוה סבר דתיקנו כנגד הנחת שמן ופתילה במנורה שהי' עבודה ופסולה בזר. אבל הדלקה לאו עבודה היא וכשרה בזר. ועל כן כיון דבמנורה הנחה חמורה טפי דעבודה היא. גם בנר חנוכה תיקנו עיקר מצוותה הנחה. ומאן דאמר הדלקה עושה מצוה סבר דתיקנו רק הדלקה, עי"ש ביאורו בארוכה.

ולפ"ז יובן שפיר מש"כ בגמ' דמדליק ומניח, דדבעינן 'מעשה הנחה' כהטבת הנרות במקדש.

ולדברינו הנ"ל, דאכן אין 'מעשה מצוה', אלא המצוה היא ב'נר דולק ומונח', יש לדחוק ולומר שמה שנאמר בגמ' "עשית שהיתה דולקת והולכת כל היום כולו, למוצאי שבת" בעינן "מכבה ומגביה ומניחה ומדליקה" אינו משום גדר ומעשה המצוה, אלא משום היכר, דאחר שהוגבה קודם לכן ודלק כל היום כולו, בעינן מעשה היכר גדול טפי בהדלקתו וגם בהנחתו, וכפי שנתבאר כע"ז בד' התוס' שם, שכתבו: "מכבה ומגביה ומניחה וחוזר ומדליק מביעי ליה - וא"ת אמאי מכבה וחוזר ומדליק בהגבהה סגי כיון דהנחה עושה מצוה דאטו מי גרע דלוקה ועומדת מהדליקה חש"ו וי"ל דמירי שהדליקה מתחלתה לצורך שבת ולכך גרע מהדליקה חש"ו דהתם שמדליקה בעתה ניכר הדבר שהוא מדליקה לשם חנוכה".

ביהמ"ד המרכזי "דרך החיים"

הננו להודיע כי בין קבלת שבת למעריב ישא דברים

הגאון רבי **דב רוזין** שליט"א
וב של דרך החיים ומוורה הוראה בד"צ אלעד

הקהילה התורנית אלעד

ברכת מזל טוב שלוחה למע"כ

הרה"ג רבי **מודכי ססילר** שליט"א
רב קהילת "נחלת משה"

לרגל השמחה בהולדת הנכד בן לבנו הרב אליהו ססילר
יהא רעווא מן שמאי שיזכו אביו ואמו לגדלו לתורה לחופה ומע"ט וירו ודורו ודוקני נחת דק' מכל יו"ח מתוך בריות גופא השלום וזכר יתקיים א"ייה בליל שייק (מ-20: 30) בבית"כ"נ 'נחלת משה'. הברית בשי"ק במקום הנ"ל בשעה 10: 30 (שחרית 7: 45)

הקהילה התורנית אלעד

בית הכנסת זכור לאברהם

כוס תנחומים נשגר ללידינו הנכבד
הרב **אריאל בראון** שליט"א
בפטירת אביו רבי **אליעזר בראון** ז"ל
המקום ירפא לשברכם וינחם אתכם בתוך שאר אבלי ציון וירושלים ולא תוסיפו לדאבה עוד

הרה"ג רבי שמואל ברוך גנוט מראשי ישיבת "משאת המלך"

גדר וביאור הדלקה עושה מצוה והנחה עושה מצוה

א) כתב השו"ע (תרעג, ב): "הדלקה עושה מצוה. לפיכך אם כבתה קודם שעבר זמנה אינו זקוק לה". והקשו נושאי כליו מה ענין הא הדלקה עושה מצוה לדין כבתה אין זקוק לה, והט"ז נקט דלאו דווקא הוא, וע"י ביאור הגר"א ופרמ"ג. ואולם הבאר הגולה ציין לסוגיא הדלקה עושה מצוה וחז"ל דסבר דתליא זכ"ל, וצ"ע.

ונראה דלמ"ד הנחה עושה מצוה אין 'מעשה מצוה' כלל בעצם מעשה הגברא, אלא התקנה היא שהאדם יעשה 'נר דלוק ומונח'.

ואפשר לומר בננוסח מעט שונה, וכמובאר כע"ז בשו"ת בית אפרים (או"ח סי' סג), דלמ"ד הדלקה עושה מצוה הטילו את מעשה ההדלקה על הגברא, ועצם ההדלקה היא פרסום הנס, ומה שדולק אח"כ אינו מעניינו של המדליק, ולמ"ד הנחה עושה מצוה, לא סיים את חובת מצוותו בעצם ההדלקה, אולם תכלית המצוה היא שהנר הדלוק ידלק כשיעור. וכ' הבית אפרים דלפ"ז למ"ד הנחה עושה מצוה, כבתה זקוק לה.

ולפ"ז מובנים שפיר ד' השו"ע דין הדלקה עושה מצוה תליא כדן כבתה אין זקוק לה. דא"נ הדלקה עושה מצוה א"כ מעשה המצוה נעשתה בהדלקה ועי"כ סיים מצוותו, לכן אם כבתה אין זקוק לה. אבל אם הנחה עושה מצוה, אזי אף שמעשהו משוייך להגברא, מ"מ אין רגע של 'מעשה מצוה', שהמצוה היא שיפרסם הנס בנר דלוק ומונח, א"כ כל עוד הנר הדלוק והמונח כבוי, עליו להדליקו שוב, כי לא נתקיימה מצוותו, וכבתה זקוק לה.

ב) בשבת (כב, א) דנו בגמ' אי מדליקין מנר לנר משום ביזוי או אכחושי מצוה, ואמרו שם (ע"ב): "מאי הוי עלה. אמר רב הונא בריה דרב יהושע חזינא אי הדלקה עושה מצוה - מדליקין מנר לנר, ואי הנחה עושה מצוה - אין מדליקין מנר לנר". והיינו דאם הדלקה עושה מצוה, יכול להדליק מנר לנר, משום ששיניהם מצוה, אם אך הנחה עושה מצוה, עיקר המצוה אינה בהדלקה ונחשב שברגע ההדלקה עושה תשמיש של חול. והדבר צ"ב. נכון הוא שמיד ברגע ההדלקה אינו מקיים מצוה. אך רגע כמימרא לאחר מכן, בהנחה, מקיים מצוה. א"כ מדוע נחשב לביזוי מצוה? וצ"ע.

ולפמשנ"א א"ש, דלנתבאר, למ"ד הנחה עושה מצוה אין המצוה בעצם ההנחה, אלא בכך שהנר יהיה דלוק בשיעור שנקבע, שיעור חצי שעה, וכבתה זקוק לה. א"כ גם אם מניח עדיין לא מקיים מצוה. נמצא שגם אם הנר מונח דולק, עדיין לא נתקיימה מצוותו, עד שיעבור כל זמן שיעור ההדלקה. א"כ אם דליק מנר לנר נחשב שפיר לביזוי מצוה, משום שהמצוה אינה מתקיימת ברגע ההנחה וגם לא ברגע ההדלקה שמיד לאחריה, אלא רק במשך כל זמן השיעור.

ונראה שזוהי כוונת הריטב"א (כב, ב), שכתב: "וא"ת מ"מ הרי הוא [אינו] מבזה כלום בהנחה הראשונה אלא שמדליק מן הנר שלה ומאי בזוי מצוה איכא, וי"ל דכבוד הנחה בנר דלוק הוא תלוי, תדע דלמאן דאמר הנחה עושה מצוה נמי אסור להשתמש לאורה, ואי לא תיפשוט מהתם דאין הנחה עושה מצוה, אלא דאי כשמדליק ממעט כבוד הנר המונח ההוא", עכ"ל.

ג) בסוגיא דהנחה עושה מצוה (שבת כג, א) נאמר: "עשית שהיתה דולקת והולכת כל היום כולו, למוצאי שבת מכבה ומדליקה. אי אמרת בשלמא הדלקה עושה מצוה - שפיר. אלא אי אמרת הנחה עושה מצוה, האי מכבה ומדליקה? מכבה ומגביה ומניחה ומדליקה מביעי ליה", ומצינו ב' גרסאות בראשונים, האם מדליק ואז מניח או מניח ואז מדליק, והריטב"א כתב דלגריסת התוס' צריך להניח ואז להדליק, וצ"ב מהו הענין בזה, הרי בשעת ההנחה מניח נר כבוי, וכשמדליק לא מקיים המצוה למ"ד הנחה עושה מצוה. א"כ באיזה רגע התקיימה מצוותו?

וידידי הרה"ג רבי גבריאל מאיה שליט"א ביאר בזה, ובהקדם גדר אחר להדעה שהנחה עושה מצוה, והוא שהעמדת השמן והנר להדלקת הפרס"ג היא מעשה המצוה (וכעין זה דא' המביא את העצים וא' המביא את האור). ואכן בשו"ת אבני נזר (או"ח סי' תקג) ייסד דהדלקת ג"ח נתקנה דומיא דמנורה, שהי' תחילה הנחת שמן ופתילה ואחר כך הדלקה. ומ"ד הנחה עושה מצוה סבר דתיקנו כנגד הנחת שמן ופתילה במנורה שהי' עבודה ופסולה בזר. אבל הדלקה לאו עבודה היא וכשרה בזר. ועל כן כיון דבמנורה הנחה חמורה טפי דעבודה היא. גם בנר חנוכה תיקנו עיקר מצוותה הנחה. ומאן דאמר הדלקה עושה מצוה סבר דתיקנו רק הדלקה, עי"ש ביאורו בארוכה.

ולפ"ז יובן שפיר מש"כ בגמ' דמדליק ומניח, דדבעינן 'מעשה הנחה' כהטבת הנרות במקדש.

ולדברינו הנ"ל, דאכן אין 'מעשה מצוה', אלא המצוה היא ב'נר דולק ומונח', יש לדחוק ולומר שמה שנאמר בגמ' "עשית שהיתה דולקת והולכת כל היום כולו, למוצאי שבת" בעינן "מכבה ומגביה ומניחה ומדליקה" אינו משום גדר ומעשה המצוה, אלא משום היכר, דאחר שהוגבה קודם לכן ודלק כל היום כולו, בעינן מעשה היכר גדול טפי בהדלקתו וגם בהנחתו, וכפי שנתבאר כע"ז בד' התוס' שם, שכתבו: "מכבה ומגביה ומניחה וחוזר ומדליק מביעי ליה - וא"ת אמאי מכבה וחוזר ומדליק בהגבהה סגי כיון דהנחה עושה מצוה דאטו מי גרע דלוקה ועומדת מהדליקה חש"ו וי"ל דמירי שהדליקה מתחלתה לצורך שבת ולכך גרע מהדליקה חש"ו דהתם שמדליקה בעתה ניכר הדבר שהוא מדליקה לשם חנוכה".

בית הכנסת "אבי עזרי"

הננו להודיע כי בין קבלת שבת למעריב ישא דברים

הרה"ג רבי **חנוך גבהרד** שליט"א

הננו להודיע כי במסגרת שיעורי ושיחות מוצ"ש
ישא דברים במוצ"ש פר' מקץ - חנוכה בשעה 9:00

הגאון רבי **משה ברמן** שליט"א
מראשי ישיבת "דרכי משה"

הקהילה התורנית אלעד

ברכת מזל טוב שלוחה למע"כ

הרה"ג רבי **שמואל ברוך גנוט** שליט"א
מראשי ישיבת "משאת המלך"

לרגל השמחה בנישואי הבת תח"ל במז"ט

יהא רעווא מן שמאי שיהיה הבית בנין עדי עד ויזכו לרוות רוב נחת דקד' מכל יו"ח מתוך אושר כל הימים

הקהילה התורנית אלעד

כוס תנחומים נשגר ללידינו הנכבדים
הרב **אפרים ליוש** שליט"א ומשפחת **גלסנר** שיחי'
בפטירת אביהם הרה"ג רבי **יצחק גדליה ליוש** זצ"ל
המקום ירפא לשברכם וינחם אתכם בתוך שאר אבלי ציון וירושלים ולא תוסיפו לדאבה עוד

זמני הלכה למעשה אופק אלעד

בעריכת הרה"ג רא"י זילבר זצ"ל

נה"ח מישורי	נה"ח הנראה	סוזק"ש מג"א	סוזק"ש הגר"א	שקיעת החמה
שבת	6:37	6:45	8:18	9:05
יום א'	6:37	6:46	8:19	9:06
יום ב'	6:38	6:46	8:19	9:06
יום ג'	6:38	6:46	8:20	9:07
יום ד'	6:39	6:47	8:20	9:07
יום ה'	6:39	6:47	8:21	9:08
יום ו'	6:40	6:48	8:21	9:08
שבת	6:40	6:48	8:22	9:09

ביהמ"ד המרכזי "מאור שרגא"

הננו להודיע כי ביום שישי ערב שבת חנוכה
יתקיימו מנינים ברצף לתפילת מנחה

משעה 12:08 עד שעה 3:50 (מנין נוסף - 4:20)

מעריב מוצש"ק חנוכה

5:30, 5:25, 5:20, 5:15, 5:10

ולאחר מכן מנינים ברצף עד 6:30

קול התורה

כסא דברכתא

נשגר ללידינו הנכבד מכותבי המאמרים בעלון
הרה"ג רבי **שמואל ברוך גנוט** שליט"א
לרגל השמחה בנישואי הבת במז"ט

יהא רעווא מן שמאי שיהיה הבית בנין עדי עד וירוו רוב נחת דק' מכל יו"ח מתוך בריאות והרווחה כל הימים

נעלה את ירושלים על ראש שמחתנו

בשבח והודאה לבורא עולם הננו מתכבדים להזמין לשמחת

נישואי בתנו תח"ל ע"ג החתן **אלחנן שמואלי**

שתתקיים א"ה ביום רביעי ד' טבת באולמי "ארמונות חן" ב"ב
נשמח לראותכם משתתפים ובשמחתכם ישמח לבנו גם אנו

שמואל ברוך גנוט ורעייתו

הילדים הללו מסתובבים כאן!

הם מסתובבים
רעבים בבנין הזה,
ברחוב שלה.

אי אפשר לתת
להם ליפול!

סיבוב קטן שלך
יכול להיות הנס
הגדול שלהם!

צדיקי הדורות יקרי! ימני המזכה וימני המאמץ יצור של ימים
ושפע מיוחד! תשעת צדקה לעניים לקראת ימי החנוכה היא
המפתח לזכות בשיעור נביטים שלא כדרך העוה!

מאות משפחות בעירו מסתובבות בחושך,
במבוכה ובמצוקה, **אתה תורה הנס שלהם!**
תורמים, מאירים, וטוענים בנס גדול!

"מחזירים אנו בימי החנוכה לנמילות חסדים בגוף ובבמין"
(פר' מנחות, אורח חיים סי' סט)

מדייקים תורמים ומאירים <<<
9090000

בס"ד
ביום הזה
י"ח מרחשון תש"פ

מתקבלים אברכים לכולל
ללימוד סוגיות אליבא
דהלכתא
לפרטים 0527676584

כולל ערב טהרות
ניתן לקבל אברכים נוספים.
מתחילים מסכת פרה
לפרטים 0548473211